

PŘÍPRAVA

VELITELŮ A ŠTÁBŮ

V článku se chci několika stručnými poznámkami zaměřit na dílčí problémy přípravy velitelů a štábů. Vycházím z poznatků uplynulého roku, kdy proběhla celá řada zásadních opatření v této oblasti. Domnívám se, že bude účelné zamyslet se nad těmito otázkami, které mohou postupně ovlivnit úroveň připravenosti velitelského sboru naší armády.

Formy přípravy velitelů a štábů přijímáme často stereotypně bez přihlédnutí ke skutečným potřebám vojsk. Tak např. při velitelských shromážděních často probíhají skupinová cvičení nebo operační (taktické) letůčky, při nichž jsou všichni účastníci zpravidla zařazeni do funkcí velitelů, případně náčelníků štábů. Na nich pak vyžadujeme rozhodnutí nebo návrh na rozhodnutí bez ohledu na jejich odbornost nebo mobilizační předurčení.

Je pochopitelné, že každý funkcionář by se měl připravovat na funkci, kterou bude zastávat v poli a rámcově i na funkci o jeden stupeň vyšší, než skutečně zastává.

Před řadou let jsme tímto způsobem připravovali kádrové rezervy pro vyšší funkce. V současné době je tento požadavek zvýrazněn možností zničení štábů zbraněmi hromadného ničení a jejich vzájemným nahrazováním i nižšími stupni velení.

Při samostatném studiu bude vhodné více využívat válečných zkušeností jak ze druhé světové války, tak i z poválečného období. Tak např. dosud jsme teoreticky velmi málo studovali zkušenosti Sovětské armády při ničení japonské kvantunské armády v srpnu 1945. V této době např. 6 GTA Zabajkalského frontu (působila v prvním sledu na frontě široké 200 km) postoupila během 10 dní do hloubky 820 km. V některých dnech tato armáda dosahovala tempo útoku 120–150 km za den. Je vidět, že tato tempa jsou téměř shodá s rozmachem operací, který předpokládáme v soudobých operacích. Charakter těchto operací a bojů vycházel z poznatků Sovětské armády při porážce fašistického Německa a vzhledem k tomu, že se v mnoha případech přibližuje soudobým podmínkám, bylo by vhodné je mnohem intenzivněji studovat.

Obdobným způsobem bychom měli podrobněji vyhodnocovat zkušenosti z posledních válek a bojů, např. z jižního Vietnamu. Je známo, že armáda USA velmi hluboce studuje všechny poznatky a zkušenosti z tohoto bojiště a při-

jímá i příslušná praktická opatření jak v úpravě a vývoji nové bojové techniky, tak ve výcviku svých vojsk. Domnívám se, že i v naší armádě bychom měli mnohem intenzivněji sledovat tyto zkušenosti a prosazovat je do praktické přípravy našich štábů a vojsk. Dále by bylo účelné a prospěšné podněcovat více tvůrčí myšlení velitelského sboru a v seminářích projednávat poznatky z posledních válek a snažit se navrhnout i potřebná opatření a závěry pro naši armádu. Touto cestou můžeme zvýšit samostatnost myšlení a tvůrčí iniciativu velitelů a štábů. Současně by tato forma přispěla i k rozvíjení dříve zprofanované vědecké činnosti v naší armádě. Domnívám se, že by bylo prospěšné častěji organizovat různé přednášky a pracovní semináře a konference, na kterých by byly řešeny nové problémy. Soudruzi by zde měli bez obav přednášet i své osobní názory, které v některých případech neodpovídají stávajícím oficiálním názorům a předpisům. Při seminářích bychom si měli vyměňovat otevřeně názory na operačně taktické problémy, poněvadž touto cestou můžeme zvýšit úroveň samostatné práce a tím přispět i k celkové připravenosti naší armády. Tato forma je možná na všech stupních velení a někdy by byla účelnější, než organizování některých málo zajímavých přednášek při velitelských shromážděních nebo velitelských zaměstnáních.

K zabezpečení širšího studia zahraničních odborných časopisů by stálo za úvahu vydávat i v naší armádě obdobný časopis, jako je sovětský *Vojennyj zarubežnik*. Tento časopis obsahuje překlady důležitých článků, uveřejňovaných ve vojenských odborných časopisech západních armád a obsahuje řadu vojenskopolitických studií a úvah i technických informací o výzbroji soudobých armád.

V souvislosti s otázkou samostatného studia chci se zmínit ještě o jednom problému. Všichni příslušníci velitelského sboru by měli mít větší zájem o studium ruského jazyka, protože naše armáda je součástí Varšavské smlouvy. Znalost ruského jazyka tvoří nezbytný předpoklad činnosti každého důstojníka jak v míru, tak i ve válce. V současné době se velmi úspěšně rozvíjejí naše vzájemné vztahy se Střední skupinou vojsk, avšak současně se ukazuje, že znalosti ruštiny našeho velitelského sboru jsou v průměru slabé. Podíváme-li se na současný stav v západních armádách, vidíme, že znalost angličtiny, která je společným jazykem Severoatlantického paktu, tvoří nezbytný předpoklad celkové připravenosti všech důstojníků. Domnívám se, že v tomto směru jsme zůstali studiu ruštiny v naší armádě mnoho dlužni, což se projevuje zvláště při různých spojeneckých cvičeních.

Několik poznámek k přípravě cvičení. Každý velitelský stupeň každoročně zpracovává řadu cvičení a nácviků, jejichž zámysly schvalují nadřízení velitelé. Při jejich rozpracování máme snahu, zejména při cvičeních s vojsky, procvičit maximální počet učebních úkolů. Pro zpracovatele cvičení to znamená promýšlet stále nové obsahové otázky a situace, aby se některá cvičení do určité míry neopakovala. Přitom zapomínáme, že učební cíle těchto zaměstnání jsou zpravidla různé.

Učební úkoly však málo přizpůsobujeme stanoveným učebním cílům cvičení. Prakticky požadujeme jak při válečné hře, tak při cvičení splnění všech úkolů bez ohledu na to, zda v zámyslu byly stanoveny učební cíle „zdokonalit, naučit, prohloubit návyky nebo prověřit“. Zpravidla při našich cvičeních jen „prověřujeme“.

Při zpracování cvičení bychom se měli více snažit šetřit pracovní energií i časem zpracovatelů, rozpracovávat jen zásadní učební úkoly a včas z naříze-

ného stupně přípravu cvičení ovlivňovat. V praxi však dochází k tomu, že nadřízený velitel při schvalování zámyslu cvičení někdy zásadním způsobem mění celkové pojetí cvičení.

Tyto nedostatky můžeme odstranit mimo jiné i tak, že podřízený štáb může využít při rozpracování cvičení celkový zámysl, který zpracoval nadřízený štáb. Například: štáb VO v úloze polního velení připraví a provede štábní nácvik, nebo štábní cvičení, při kterém zpracuje řadu dokumentů, na základě kterých lze připravit divizní cvičení, nebo válečnou hru se štábem armády, ze které lze rovněž zpracovat divizní cvičení. Obdobně štáb divize může rozpracovat plukovní cvičení z materiálů divizního velitelsko-štábního cvičení. Tím by se dosáhlo sládní učebních cílů a úkolů v duchu jednotného zámyslu a současně by odpadlo schvalování zámyslů cvičení na jednotlivých velitelských stupních.

Obdobně bychom mohli vést válečné hry i velitelsko-štábní cvičení v zásadě podle stejného zámyslu (v různém terénu), aby byly procvičeny stejné učební úkoly a zvládnuty potřebné návyky v práci štábů.

Rovněž bychom mohli využívat stejné podklady při velitelsko-štábním cvičení a při taktickém cvičení s vojsky, při kterém není rozhodující soustřeďovat úsilí na originalnost řešení velitelů, ale trvat na důsledném velení vojskům. Tímto postupem dosáhneme metodickou poslušnost v přípravě štábů a opakováním dané činnosti při řešení stejných, nebo obdobných učebních úkolů dosáhneme jejich důkladného zvládnutí a procvičení.

Na druhé straně by bylo vhodné a účelné ve cvičeních více rozpracovávat nejasné situace, počítat se značnými ztrátami (nelze např. po 10 jaderných úderech na jednu divizi dále jako s „nesmrtelnou“ vést bojovou činnost), počítat se ztrátou spojení a velení a požadovat na cvičících iniciativní řešení v roli nadřízených štábů.

K metodice řízení cvičení. Předem zpracujeme plán a k tomu odpovídající plány náhravek (zejména zprávy o nepříteli apod.). Na druhé straně se stále zdůrazňuje, že cvičení musí být řízena podle rozhodování cvičících, kteří se mají učit na základě svých případných chyb.

Kdybychom tuto praxi měli dodržet, pak by stačilo předem zpracovávat jen velmi rámcové plány cvičení. Vzpomeňme si, že „to všechno už tady bylo“. Před mnoha lety bylo dokonce zakázáno zpracovávat plány provedení cvičení, aby příslušníci ředitelství i rozhodčí služby nebyli svazováni jen na připravené dokumenty a aby rozehrávali průběh cvičení podle skutečné situace na základě přijatých řešení cvičících. To by však znamenalo trvale reagovat na konkrétní průběh cvičení. Zde se však zpracovatelé dostanou do rozporné situace. Pokud se chce skutečně rozehrávat cvičení na základě přijatých řešení cvičících, pak nemusí být splněny stanovené učební cíle a úkoly cvičení, poněvadž v jejich průběhu může dojít k naprosto jiným situacím, než zamýšleli zpracovatelé.

Dosavadní praxe řízení cvičení je taková, že na ředitelství cvičení se připraví rozehra na další den — určením hrubé čáry (po několika hodinách), ke kterým mají příslušní rozhodčí rozehrávat jednotlivé situace. Ve skutečnosti je to „sešňorování“ cvičících do dané situace bez ohledu na jejich rozhodování. Tímto způsobem rozehry cvičení naprosto negujeme teoretické zásady o charakteru soudobých operací. Zásadní čáru na příští den bychom měli sice stanovit a upřesnit hlavní způsob rozehry činnosti nepříteli, avšak podrobný průběh by měl být upřesňován v průběhu dne podle rozhodování cvičících asi obdobným způsobem, jak je řízena bojová činnost vojsk na každém stupni velení. Domnívám se, že bychom měli zvážit dosavadní praxi, kdy večer kaž-

dého dne svoláváme rozhodčí na ředitelství cvičení na rozebru, jejímž výsledkem je oleáta s načrtnutými předpokládanými průběhy situace na další den. Tuto čáru lze předávat i po pojítkách (nebo poslat styčnými důstojníky), čímž se ušetří velmi mnoho času rozhodčím, kteří jsou nuceni denně večer strávit někdy i několik hodin na přesunu na ředitelství cvičení a zpět ke cvičícím štábům.

Při cvičení s vojsky není možný tento způsob, poněvadž je nutné dodržet připravený plán provedení cvičení vzhledem k terénu a případným škodám a i k procvičení plánovaných učebních úkolů. To ovšem na druhé straně hovoří pro to, abychom se nebáli cvičit vojska třeba i na stejný zámysl předcházejícího velitelsko-štabního cvičení. Při cvičení s vojsky bychom měli důraz položit především na velení vojskům, na metodiku práce velitelů a štábů na všech stupních a nikoli na přijímání některých nových řešení, která můžeme prověřovat při jiných formách přípravy velitelů a štábů.

Reagovat na činnost cvičících v průběhu cvičení však znamená řídit dané cvičení velmi pružně a odpovědně. Tato forma však mnohem více učí cvičící i příslušníky ředitelství cvičení, kteří jsou nuceni v úloze nadřízeného štábu pracovat velmi intenzivně. Současně to předpokládá vytvořit vysoce kvalitní rozhodčí službu, která musí odpovídat svými znalostmi i praktickými zkušenostmi nejméně úrovni těch funkcionářů, u kterých jsou zařazeni jako rozhodčí, což se v praxi často nedodrhuje. Jednou z příčin tohoto stavu je i ta skutečnost, že se snažíme o příliš rozsáhlá cvičení, při nichž se nedostává kvalifikovaných generálů a důstojníků pro rozhodčí službu.

To znamená plánovat všechna cvičení mnohem uvážlivěji, nesnažit se jít cestou kvantiny na úkor kvality, zejména nyní, kdy se snažíme současně s polními štáby vyvádět i teritoriální štáby. Domnívám se, že při kalkulaci rozsahu plánovaných cvičení bychom mohli především dodržovat zásadu vertikálního vyvádění štábů na cvičení, poněvadž po této linii můžeme solidněji prověřit schopnosti velet (systém toku informací a i rychlost pronikání rozkazů a nařízení). Při širokém horizontálním vyvedení štábů na cvičení je sice možné plně zatížit jeden stupeň velení v řízení všech podřízených prvků operační nebo bojové sestavy, avšak nikdy tento způsob nemůže ukázat reálný obraz o velení.

Při řízení cvičení bychom se měli snažit vytvářet ředitelství cvičení podle zásady, že musí být především v roli nadřízeného štábu a podle tohoto požadavku uspořádat vnitřní strukturu ředitelství (tj. vytvářet plánovací skupinu pro rozebru cvičení, skupiny či oddělení směrových důstojníků k zabezpečení velení apod.).

Plnění úkolů při cvičení prověřujeme zpravidla formou informačních zpráv cvičících funkcionářů. Tento způsob narušuje plynulost cvičení a trvalou rozebru situací, ztěžuje práci cvičících a narušuje jejich činnost. Současně v čase vyslýchání informačních zpráv zbytek štábu nemůže řešit plánované úkoly, což neodpovídá reálné situaci v průběhu operace a boje.

Před několika lety bylo požadováno, aby při cvičeních byly informační zprávy zkráceny na minimum, poněvadž v soudobé operaci není reálné a časově ani možné sáhodlouhé informování a předkládání návrhů podřízených funkcionářů.

Tato praxe se však v posledním období změnila na tzv. „dokladování“ řídicímu cvičení a to bez ohledu na stupeň podřízenosti. Domnívám se, že by stačilo, aby řídicí cvičení vyslechl přímo podřízené funkcionáře a na nižším

stupni velení je již neovlivňoval a maximálně se zúčastňoval této činnosti v úloze „pozorovatele“.

Informace by měla probíhat obdobně, jak tomu bude ve skutečném boji. To znamená, že řídící cvičení osobně vyslechne rozhodnutí velitele (případně pouze zámysl) a v průběhu operace jen stručné informace o situaci s návrhy na opatření. V průběhu cvičení by měl být styk cvičících udržován s řídícím cvičení více pomocí pojítek, což by odpovídalo reálné situaci.

Někdo může namítnout, že rozhodčí služba musí sledovat trvale činnost cvičících. V současných podmínkách „omezených“ pracovišť ve štábních autobusech komplikuje často přítomnost členů ředitelství cvičení a rozhodčí služby práci cvičících. Bylo by proto účelné podle možností podstatně omezit jejich počet. Vždyť správná činnost cvičících velitelů a štábů se především projevuje v tom, že znají situaci na frontě, dovedou na základě jejího zhodnocení přijmout správná rozhodnutí, včas je předat vykonavatelům a prověřit jejich plnění. Tyto skutečnosti lze tudíž ověřovat ve výsledné činnosti cvičících a není proto nutné trvale sledovat jejich činnost. Kromě toho by stálo za úvahu i větší využití technických prostředků pro potřeby ředitelství i rozhodčí služby. Např. z pracovišť cvičících zabezpečit odposlech jejich činnosti do štábních autobusů rozhodčích, které lze umístit v blízkosti pracovišť cvičících štábů.

Od cvičících velitelů a štábů se málo vyžadují iniciativní návrhy řešení i za nadřazené funkcionáře. Tyto případy byly běžné za Velké vlastenecké války, kdy se nadřízení velitelé velmi často radili se svými podřízenými o způsobech řešení a požadovali od nich příslušné návrhy.

Při rozehrávání zpráv o situaci zapomínáme na dezinformační činnost nepřítelů. Rozehra zpráv při cvičeních odpovídá plně situaci, poněvadž chceme ovlivnit cvičící „podle plánu provedení“. Zapomínáme, že v současném období neustále vzrůstá význam operačního maskování, úloha klamání a dezinformací, jak to potvrdil konflikt Izrael—SAR v roce 1967.

•

V soudobých operacích dojde často k **vyřazení míst velení**. Z toho důvodu bychom měli mnohem intenzivněji procvičovat vzájemné přejímání velení mezi různými stupni velení a místy velení. Doposud zpravidla zasazujeme při našich cvičeních záložní štáb divize, nebo armády, který nahradí vyřazený štáb. Málo však procvičujeme, aby velení převzaly štáby a pokud k tomu dochází, tak vyřazujeme některé štáby zpravidla před skončením cvičení, aby si dostatečně „zacvičily“. Tento problém lze snadno řešit, poněvadž štáb vyřazený v průběhu cvičení, můžeme opět použít jako „záložní“ na jiném místě. V budoucnu bychom se neměli bát častěji střídat jednotlivé štáby a přenášet velení mezi stupni navzájem.

V každém případě bude účelné podrobněji rozpracovat metodiku přejímání velení při vyřazení některého štábu a mnohem konkrétněji promýšlet samotný postup při převzetí velení.

Při vyřazení jednoho štábu musí nutně dojít k posunu ve velení na všech stupních. Např. chceme-li nahradit vyřazený štáb armády štábem divize, musíme tento štáb divize analogicky nahradit jedním ze štábů pluků a tento opět štábem praporu (není-li v této době k dispozici záložní štáb příslušného stupně).

Tento postup při vzájemném nahrazování jednotlivých míst velení bychom měli při našich cvičeních mnohem častěji prověřovat.

V tomto smyslu bychom měli doplnit i rozhodnutí velitelů, kteří by měli stanovit i pořadí převzetí velení dalšími štáby v případě vyřazení vlastního štábu. Při organizaci součinnosti by měl být projednán mj. i postup v případě vyřazení a nahrazování štábů, upřesněn způsob získávání informací a určen signál pro převzetí velení podřízeným štábem.

Rovněž bychom měli zvážit dosavadní způsob vydávání písemného nebo grafického rozhodnutí podřízeným. Z hlediska možného nahrazování vyřazených štábů by měli všichni podřízení velitelé znát úkoly nadřízeného v plném rozsahu. Je samozřejmé, že tento názor neodpovídá současným požadavkům na utajení. Tím by však bylo zabezpečeno, že podřízení velitelé znají celkový záměr operace (boje) a úkol celé operační nebo bojové sestavy v rámci vyššího stupně. V každém případě by úplné rozhodnutí mělo být písemně doručováno nejméně tomu štábu, který přichází v úvahu v prvním pořadí jako záložní štáb. Zpravidla by to měl být druhosledový svazek nebo útvar, který by v průběhu boje měl dostávat v jednom výtisku i všechna hlášení od ostatních útvarů nebo svazků, aby byla zabezpečena jeho stálá informovanost o celkové situaci na frontě. Je pochopitelné, že utajení a správná informovanost by si zasluhovaly mnohem hlubšího rozboru i podrobnějšího teoretického rozpracování a praktického procvičování.

Ústřední výbor KSČ na zasedání v září 1941 jednal podrobně o současné domácí i mezinárodní situaci a o úkolech, které tato situace ukládá straně. V této historicky rozhodné době, kdy jde o budoucnost dělnické třídy i celých národů, je třeba nejvyšší aktivity strany. Strana podává ruku všem odhodlaným bojovat proti Hitlerovi. Celou svou vahou se zasazuje o vytvoření národně revoluční jednoty a veškerou svou silou se jí zúčastní. Čin a jednota, to určuje práci každého člena strany. Ústřední výbor jednomyslně schválil provolání Národního revolučního výboru Československa a učinil důležitá opatření pro další práci strany.

(Ze zprávy o zasedání předsednictva ÚV KSČ dne 16. 9. 1941, uveřejněné v ilegálním „Rudém právu“.)

